

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТАКТИЧНИХ СИСТЕМ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ФУТБОЛУ

Володимир Молодовець, Ігор Карпа

Львівський державний університет фізичної культури

Актуальність. Швидкий розвиток футболу спонукає до постійних змін в організації та проведенні як навчально-тренувального процесу, так і самої гри, яка характеризується достатньо високою інтенсивністю, швидкістю й координаційною складністю виконання техніко-тактичних дій, а також високим ступенем взаємодії футболістів різного ігрового амплуа [6]. Прикладом цього є ігри ліги чемпіонів, ліги Європи, чемпіонати світу та Європи, де команди демонструють дуже високі показники, які характеризують змагальну діяльність та визначають рівень їх підготовленості [1, 2]. Процеси, що спостерігаються у футболі, вимагають розвитку та вдосконалення методів організації компонентів навантаження в тренувальній і змагальній діяльності [3, 4].

Зважаючи на те, що саме тактичні дії і відпрацювання спортсменами різноманітних схем під час футбольних матчів багато в чому визначають рівень змагань, тактика футболу завжди була предметом пильного та уважного вивчення тренерами та спеціалістами [5]. Загалом тактична підготовленість у футболі відіграє ключову роль в досягненні бажаного результату в змагальній діяльності.

У зв'язку із зазначеним вище, дослідження провідності тактичних систем кваліфікованих футболістів сприятиме підвищенню рівня індивідуальних і командних функцій в умовах змагальної діяльності, що відображається на результативності гри команд.

Мета дослідження – встановити ефективність окремих тактичних систем на сучасному етапі розвитку футболу.

Методи та організація дослідження. Для реалізації поставленої мети було використано теоретичний аналіз та узагальнення даних літератури та мережі інтернет; педагогічне спостереження (аналіз відеоматеріалів); методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Для вивчення практичного досвіду та думок фахівців, щодо потреби удосконалення тактичної підготовки кваліфікованих футболістів у тренувальному процесі, проведено опитування провідних тренерів з футболу України. Вибір тої чи іншої тактичної побудови визначає індивідуальні функції гравців у змагальній діяльності та в майбутньому визначає специфіку їхнього тренувального процесу. Більшість опитуваних тренерів 84,4 % відповіли, що тактична система гри впливає на функції гравців під час матчу і 15,6 % опитуваних відповіло, що жодного впливу не здійснює.

На запитання щодо ефективності тої чи іншої тактичної системи значна кількість респондентів (50,4 %) вважає тактичну систему гри 1-4-3-3 найбільш ефективною на сучасному етапі розвитку футболу (рис.1.).

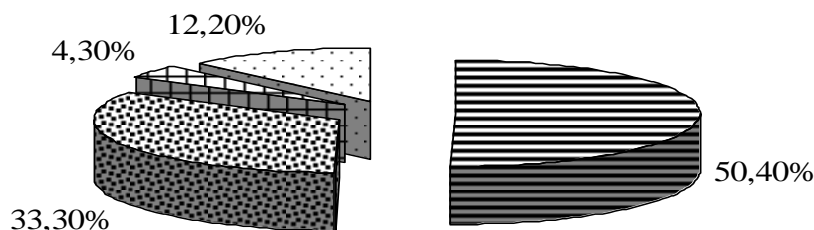

Рис. 1. Тактичні системи, що застосовуються на сучасному етапі розвитку футболу:

▣ – тактична система 1-4-3-3; ▤ – тактична система 1-4-4-2; ▥ – тактична система 1-4-5-1; ▦ – інші тактичні системи.

Тактичній системі 1-4-4-2 перевагу надали 33,1 % респондентів, тактичній системі 1-4-5-1 - 12,2 % респондентів та 4,3 % іншим тактичним системам. Ефективність тактичної системи 1-4-3-3 підтверджує те, що велика кількість провідних команд у побудові гри використовує цю тактичну систему, а саме: національна збірна Іспанії, яка є володарем Кубка світу 2010 р. та Європи 2008 р., 2012 р. футбольний клуб ФК «Барселона» – володар Кубка ліги чемпіонів 2011р., футбольний клуб ФК «Шахтар» – володар Кубка УЄФА 2009 року, а також більша частина клубних і збірних європейських та світових команд.

Тактична підготовка – основний компонент системи підготовки у футболі. Від його ефективності великою мірою залежить кінцевий результат у матчі. Тому велика кількість провідних тренерів при побудові тренувального процесу здійснює аналіз тактичних побудов в умовах змагальної діяльності.

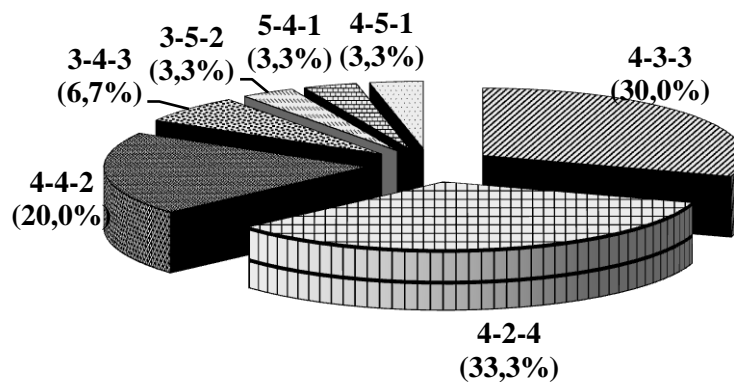

Рис. 2. Тактичні системи, які застосовуються на чемпіонат світу 2014 року.

Проаналізувавши останній чемпіонат світу-2014 року було визначено, що під час всього турніру було використано близько 7 тактичних побудов. Національні збірні команди у змагальній діяльності найбільше застосовували такі тактичні системи: 1-4-4-2, 1-4-3-3, 1-4-2-4, 1-3-4-3 та ін. Однією з найпопулярніших систем цього чемпіонату виявилася тактична система 1-4-2-4 (33,3%). Тактичну систему 1-4-4-2 (20%) застосовували такі збірні команди як Хорватія, Колумбія, США, Уругвай та інші; тактичну систему 1-4-3-3 (30%) – Іспанія, Чилі, Німеччина, Португалія, Уругвай, Бельгія, Аргентина, Франція, а тактичній системі 1-4-2-4 віддали перевагу такі збірні команди, як Бразилія, Іспанія, Бельгія та ін.

Результати дослідження змагальної діяльності національних команд дали змогу встановити, що тактична система відіграє важливу роль у досягненні високого спортивного результату. При виборі тактичної системи тренер визначає індивідуальні функції гравців, які впливають на структуру та зміст виконання тактичних дій.

Найефективнішою тактичною системою на ЧС-2014 виявилася тактична система 1-4-3-3, яку використовували національні збірні Німеччини та Аргентини, команди які зустрілися у фіналі турніру.

Висновки. Результати дослідження дали змогу виявити, що найпопулярнішими тактичними системами, які використовують національні збірні команди світу та Європи, – це системи 1-4-3-3 (30%) і 1-4-2-4 (33,3%). Ці системи дають змогу команді велику увагу приділяти атаквальним діям і так само добре проводити захисні дії. Специфіка цих систем полягає в постійному контролі м'яча.

Останній чемпіонат світу, який відбувся у Бразилії, показав, що тактична система 1-4-3-3 виявилася ефективнішою від тактичної системи 1-4-2-4. Незважаючи на те, що біль-

шість збірних використовували систему 1-4-2-4, у фінал пройшли збірні команди Німеччини і Аргентини, які використовували тактичну систему 1-4-3-3.

Список літератури

1. Віхров К. Тактика гри у футбол. Групова взаємодія / Костянтин Віхров // Фізичне виховання в школі. – 2004. – № 2. – С. 23 – 25.
2. Годик М. А. Система підготовки футболістів високої кваліфікації / Годик М. А // Футбол : учебник для ин-тов физ. культуры / под ред. Полишкиса М. С., Выжгина В. А. – Москва : Физкультура, образование и наука, 1999. – С. 175 – 234.
3. Дорошенко Е. Ю. Аналіз параметрів техніко-тактичної діяльності кваліфікованих футболістів / Дорошенко Е. Ю // Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2009. – Вип. 64. – С. 263 – 268.
4. Зеленцов А. М. Моделирование тренировки в футболе / А. М. Зеленцов, В. В. Лобановський. – 2-е изд. перераб. и доп. – Киев : Альтерпресс, 1998. – 215с.
5. Карпа І. Я. Структура техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів на етапі підготовки до високих досягнень / Карпа І. Я. // Фізична культура, спорт та здоров'я нації / зб. наук. праць – Вип. 13. – Вінниця, 2011. – С. 168–176.
6. Костюкевич В. М. Управление тренировочным процессом футболистов в годичном цикле подготовки : монография / В. М. Костюкевич. – Винница : Планер, 2006. – 683 с.